

WIM WENDERS'TEN *TOPRAĞIN TUZU* *

Kathe Geist

Çev: Nurten Bayraktar

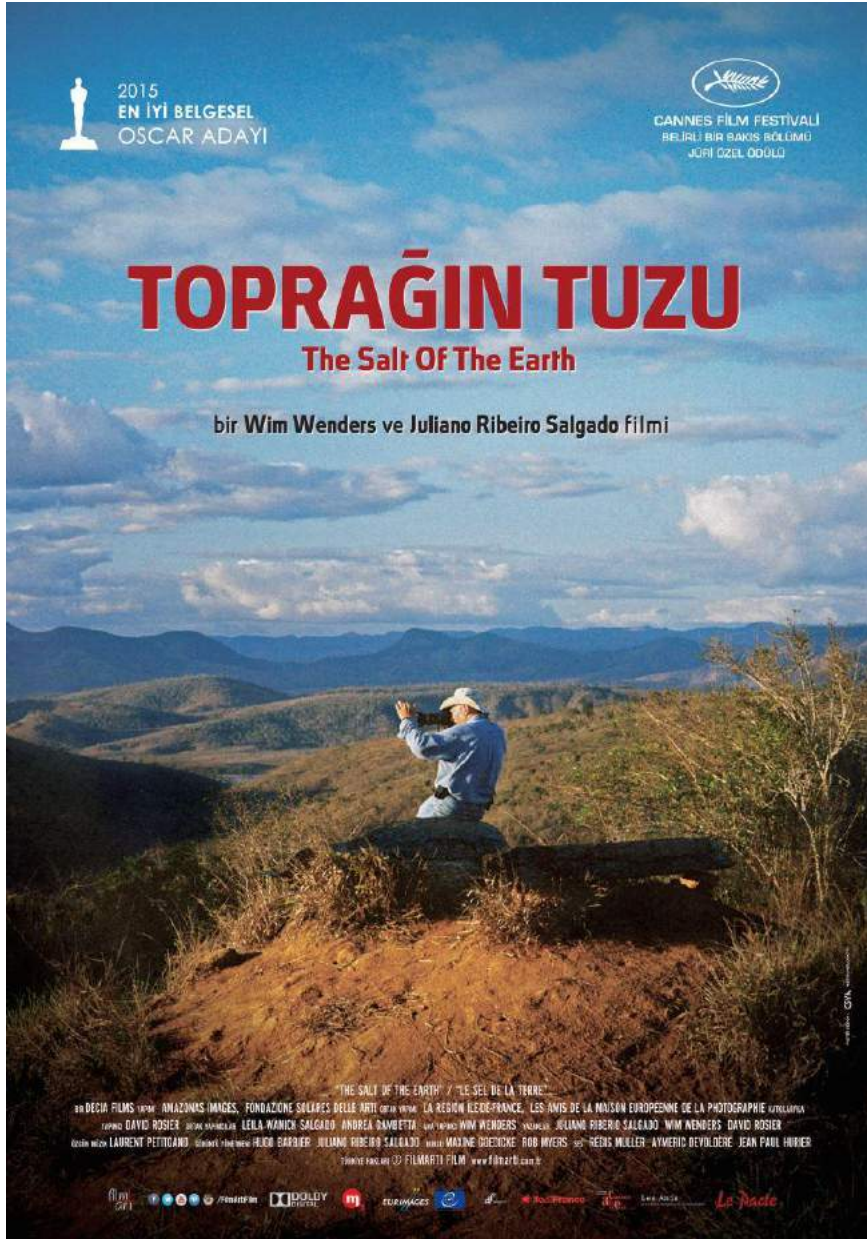
Wim Wenders hakkında bir zamanlar bir kitap yazdım. Kitap, **Wenders**'in kariyerinin ilk 20 yılını, Almanya'nın savaş sonrası ekonomi mucizesi döneminin çoğu vasat olan stüdyo filmlerinden kendini ayırmaya çalışan Yeni Alman Sineması'nın önde gelen isimlerinden biri olarak çıkışını ve zorlu bir dönem olan ama yine de **Sam Shepherd**'la oldukça başarılı ortak çalışması olan *Paris, Texas* (1984) ile sonuçlanan Amerikan sinemasına atılımını kapsar. NPR ile yakın zamanlarda gerçekleştirdiği bir röportajında **Wenders**, kariyerinin bu yıllarının eleştirilenlerce 3A diye tanımlandığını belirtti: sıkıntı (angst), yabancılaşma (alienation) ve Amerika. Bu hiç de fena bir özet değil. Sıkıntı, her zaman erildi. Kadınlar, filmlerde görünseler bile en şiddetli sıkıntının sebebiydi. İlişkiler hiç yürümedi (ne ekranda ne de ekran dışında). **Wenders**, Alman filmlerinin birçoğunda daha disiplinli ancak daha da yabancılaşmış bir sanatçı olan **Peter Handke** ile ortak çalıştı. Bu filmler yavaş akar ve derin düşünceleri barındırır, cevapladığından daha fazla soru sorar. Gerçek hikayelerden ziyade içsel yolculuklar ve dış manzaralarla yaratılmış çoğu zaten belgeselimsi olan bu filmler, **Wenders**'in belgesele nihai dönüşünün habercisi niteliğindedir. *Zamanın Akışında* (Im Lauf der Zeit, 1976) Almanya'nın son kırsal sinema salonlarını belgeler. **Nicholas Ray** ile ortak yapım son bir film olması gereken *Suda Parıltılar-Nick'in Filmi* (Lightning Over Water-Nick's Movie, 1980) **Ray**'in son günlerini belgeler hale gelir. Öte yandan, kurmaca olmasına rağmen

---

* Bu metnin ilk yayımlandığı kaynak: Mill Brook House News, 29.11.2015. [\(link\)](#)

Olayların Gidişi (The State of Things, 1982), başarılması güç bir projeye takılıp kalmış bir film ekibinin çok gerçekçi ikilemini kayda geçirir.

Her ne kadar Fransız televizyonu için yapılan iki kısa filminden sonra olsa da **Chris Marker**-vari **Tokyo-Ga** (1985) **Wenders**'in belgeselciliğe girişinde ilk dikkate değer çalışması olarak karşımıza çıkar. Film, **Wenders**'in (ve benim) kahramanı olan Japon film yapımcısı **Yasujiro Ozu** hakkındaki keşif yolculuğunda Japon kültürünün kendine has yönlerini mercek altına alır. **Wenders**, hem belgesel hem de kurmaca eserleri içeren bir on yıldan daha sonra **The Buena Vista Social Club** (1999), **Pina** (2011) ve **Toprağın Tuzu** (Salt of the Earth, 2014) ile En İyi Belgesel alanında üç kez Akademi Ödülleri'ne aday olur.

Toprağın Tuzu ile yönetmen şimdiye kadarki en dikkat çeken eserini yapmış oldu. Brezilyalı fotoğrafçı **Sebastião Salgado**'nun hayatının ve çalışmalarının tarihi sıralamasını veren film, bizi **Salgado**'nun Brezilya'dan 10 yıl sürgüne gönderilmesine sebep olan bir devrim niteliğindeki kısa ömürlü başlangıçlarını, fotoğrafçı olmak için rahat bir hayata sahip bir ekonomist olmaktan vazgeçme kararını ve **Salgado**'nun başlattığı, gittikçe odak noktasını dünyanın marjinalleştirdiklerine çevirdiği çok sayıdaki fotoğraf projelerine götürür. "**Toprağın Tuzu**" ismi aynı zamanda New Mexico'daki maden işçilerinin grevini konu alan 1954 **Herbert Biberman** yapımı kurmaca filmin de ismidir. İlk röportajlarında **Wenders**, bazen **Biberman**'in filminin en sevdiği filmlerden biri olduğunu söylemiştir ama **Wenders**'in içe dönük ilk filmleri kendisinin bu türden bir konuya ilgi duyduğuna dair pek belirti göstermez.

Wenders'in kayda geçirdiği gibi, Ruanda soykırımı ve Tutsiler gücü yeniden ele geçirdiklerinde sürülen binlerce Hutu'nun yüzlercesinin hastalıktan ve açlıktan ölümünü içeren ve kamuya hakkında çok az bilgi verilen soykırım sonrası dönemi fotoğrafladığında **Salgado**'nun fotoğrafçılık kariyeri tam bir çıkmaza girer. Sanatsal ve duygusal açıdan bitkin düşmüş **Salgado** büyüdüğü yer olan babasının çiftliğine döner. Orası da kuraklık ve kötü tarım yöntemleri yüzünden tahrip olmuştur. Ancak karısı ve hayat ortağı **Lélia** ile **Salgado** küçük küçük ağaçlarla bir yağmur ormanını yeniden yetiştirmeyi başarır. Çift, bu çiftlikte o zamandan beri milli park olan ve tahrip olmuş toprakları canlandırma konusunda diğer insanları eğitmek için kullanılan Toprak Kurumu'nu (Instituto Terra) kurar. Arazi ıslahı projesi **Salgado**'nun yaşama olan inancını yeniler ve bir doğa fotoğrafçısı olarak yoluna devam eder. **Salgado** bu fotoğraflara da ilk işlerindeki gibi kendine has nefes kesici derinlik, güzellik ve kumlu görünümü vererek dünyayı gezmeye devam eder ve hayatını riske atar. Filmin belgelendirdiği gibi, Arktika'da **Salgado** deniz aygırlarının fotoğrafını çekmeye çalışırken ekip bir kutup ayısından kaçmak için karınlarının üzerinde topluca sürünmek zorunda kalır.

Bu filmi yaparken **Wenders**, hem kendi filmini yapması hem de sık sık ortadan kaybolan babasını daha iyi tanıması için, filmde gösterilen son gezilerinde babasına eşlik eden **Salgado**'nun oğlu **Juliano Ribeiro Salgado** ile ortaklaşa çalıştı. Biri yaşlı biri genç olan bu iki adama göre **Wenders**'le çalışmak zordu ve yalnızca kurgu süreci yaklaşık 18 ay sürdü. Ancak, saatler süren çekimlerin üzerinden geçilmesi ve filmin nasıl şekillendirileceğine ilişkin farklı görüşlerin

tartışılması, nihayetinde son ürünün kendine has derinliğini, çeşitliliğini, yoğunluğunu ve bolluğunu beraberinde getirdi.

Film, git gide genişleyen aile çevreleri (genç bir **Wenders**'in inanmakta güçlük çekeceği bir şey) etrafına kurulmuştur. İlk olarak, bitmek bilmeyen ayrılıklara katlanan ama hep sağ çıkıp kendini tazeleyen **Sebastião** ve **Lélia** arasındaki bir ömürlük aşkı ve bu beraberliğin merkezini oluşturan Salgado ailesinin üç neslini anlatır. Sonrasında **Sebastião**'nun tüm çeşitliliği, dokunaklılığı ve vahşiliğiyle fotoğrafladığı insanlar alemini ve son olarak da aynı zamanda hem kırılğan hem metanetli olan ve yaşayan her şeyin alemini kapsar. Artık sıkıntı, yabancılaşma ve Amerika yoktur. **Wenders** bu zengin, olgun ve olumlayıcı sanat eserinde dünyayı güvenle kucaklar.